

Ceramiek

Bij de aankopen op het gebied van de ceramiek is vooral gezocht naar een goede vertegenwoordiging van die pottenbakkers en fabrieken, die in vorm en decoratie oorspronkelijk werk leverden. De belangrijkste figuur aan het einde van de 19de eeuw was Th. A. C. Colenbrander (1841-1930). Verbonden aan de door Wilhelm Wolff Freiherr von Gudenberg in 1885 gestichte Haagse aardewerf-fabriek Rozenburg, ontwierp hij voor zijn tijd voorlijke vormen en decors. Zijn zeer kleurige, veelal op bloemen geïnspireerde decors getuigen van een rijke fantasie. Jammer genoeg verliet hij reeds in 1889 de fabriek. Aanvankelijk bleef deze in zijn geest doorwerken, maar op den duur zakte de kwaliteit van de producten bedenklijk af. Er kwam pas een verandering ten goede toen J. Jurriaan Kok (1861-1919), directeur sinds 1894, een nieuw produkt ging vervaardigen, het zgn. semi-porselein. Door Jurriaan Kok ontworpen elegante vormen kregen een naturalistische versiering van bloemen en vogels van de hand van bekwame schilders als J. Schellink en R. Sterken. Dit porselein is bij de herleeftde waardering voor de art nouveau in de laatste jaren vooral in Duitsland zeer populair geworden. Rozenburg hield in augustus 1914 op te bestaan.

Van de vroege Colenbrander-productie kon een aardige collectie bijeengebracht worden (afb. 39, 42-47), vooral dank zij een aankoop en bloc van een groot deel van de door mevrouw J. E. Westendorp-Osieck aan het Stedelijk Museum in bruikleen gegeven verzameling. Ook het dunne en zeer lichte Rozenburg-porselein is nu redelijk vertegenwoordigd (afb. 51-55).

Colenbrander kreeg, nadat hij lange jaren leider geweest was van de tapijtfabriek van Amersfoort en later van die van Deventer, nogmaals de gelegenheid op ceramisch gebied werkzaam te zijn. Na een korte periode bij de plateelbakkerij Zuid-Holland te Gouda (1912), verplaatste hij zijn werkzaamheid naar Arnhem. Hier stichtten bewonderaars van zijn werk de plateelbakkerij Ram, om hem in de gelegenheid te stellen zijn ontwerpen uit te voeren. Een kleine collectie van dit

kleurige en met grillige decors beschilderde aardewerk geeft een goed beeld van het werk van de toen reeds 80-jarige kunstenaar (afb. 58-61).

Naast Rozenburg is de fabriek van de Wed. Brantjes te Purmerend (1894-1902) van groot belang geweest. Onder leiding van E. Estié en de erven Brantjes werd hier aardewerk vervaardigd vaak uitmuntend van vorm en decoratie (afb. 40, 41). Over de ontwerpers en schilders in deze fabriek is zo goed als niets bekend. De heer Estié verliet Purmerend in 1897 om in Gouda de plateelbakkerij Zuid-Holland te stichten. Ook in deze fabriek zijn soms bijzonder fraaie stukken gemaakt (afb. 48).

Rozenburg en Purmerend en de vele fabrieken, die hun producten navolgden, zijn in Nederland de typische vertegenwoordigers van de internationale Art Nouveau-stijl. Strakker werk, aansluitend bij de sobere vormen van architecten als Berlage en De Bazel, ontwierp C. J. van der Hoef, de artistieke leider van de in 1894/5 gestichte fayence-fabriek Amstelhoek te Amsterdam. Zijn monumentale vormen en geometrische of sterk gestyleerde decors werden door de tijdgenoot soms als stijf ervaren (afb. 56, 57).

De Amstelhoek ging in 1910 op in de plateelbakkerij de Distel. Van het begin af aan (1895) werkte in deze fabriek als schilder/ontwerper, later als chef, de bekende pottenbakker Bert Nienhuis (1873-1960). Van de Distel bezit het museum nog niets, wel van Nienhuis' eigen tegelfabriekje de Lotus, waar tussen 1896 en 1900/01 vele tegeltableaus ontstonden, kleine ingelijst als wandversiering (afb. 62) en zeer grote bestemd voor geveldecoratie. Nienhuis gebruikte hiervoor tegels, die kant en klaar van buitenlandse fabrieken werden betrokken. Van de pottenbakker W. C. Brouwer (afb. 50) te Leiderdorp en de beeldhouwer Jozef Mendes da Costa, die kleine figuren (afb. 49) in ceramiek maakte, werd ook enig werk aangekocht.

De verzameling buitenlandse ceramiek is nog slechts in een beginstadium. Van de grote Franse pottenbakkers uit het einde van de 19de eeuw zijn Clément Massier (1845-1917) en Pierre-Adrien Dalpayrat (1844-1910) met belangrijke grote

werken vertegenwoordigd (afb. 68 en 65/66).
Voorts enig klein werk van Emile Lenoble (1875-
1940) en Henry Simmen (1880-?).

Meesters als Lachenal, Chaplet, Delaherche, Car-
riès, Dammouse en Decoeur ontbreken geheel en
al.

Buiten Frankrijk is alleen nog Scandinavië met
een pottenbakker vertegenwoordigd: Joachim
Petersen (1870-1943).

De producten van Meissen, Berlijn, Rörstrand en
Sèvres geven in de verzameling een idee van het
Europese Art Nouveau porselein (afb. 69-71).

A. L. DEN BLAAUWEN

Ceramik

Afb. 39. Stel van vijf vazen van aardewerk, veelkleurig beschilderd met bloemmotieven.

H. 64, 8; 65,3 en 66,3 cm en 44,8 en 45,2 cm (vazen zonder deksel). Den Haag, ROZENBURG, 1886, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, Haag, B.

Herk.: Verz. mevrouw J. E. Westendorp-Osieck te Amsterdam. Geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop, 1970.

Afb. 40. Vaas van aardewerk, veelkleurig beschilderd met een vogel en bloemen.

H. 29,1 cm.

Purmerend, fabriek van Wed. N. BRANTJES, 1894-1902. Gemerkt: klomp, NB, Faience de Purmerende Hollande, 1117 en schildersmerk. *Litt.:* Miscellanea, Dr. Heuser & Co, Hamburg I (1969), nr. 27, met afb. (met foute tekst, zie Miscellanea 2 (1970), voorwoord). *Herk.:* Kunsthandel Dr. Heuser & Co te Hamburg. Aankoop 1970.

Afb. 41. Vaas met oren van aardewerk, veelkleurig beschilderd met pijlkruid, waterlelies en vlinders.

H. 25,8 cm.

Purmerend, fabriek van Wed. N. BRANTJES, 1894-1902. Gemerkt: klomp, NB, 1011, Dec: C, Faience de Purmerende Hollande, Hr., D.; ingestempeld R.

Herk.: Veiling Mak van Waay, Amsterdam 27/2-11/3-1968, nr. 1474. Aankoop 1968.

Afb. 42. Wandbord van aardewerk, veelkleurig beschilderd met het patroon 'Constantinopel'.

Diam. 39,5 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1886, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, Haag, B.

Opn.: Een dergelijke schotel bezit het Museum Boymans-van Beuningen te Rotterdam (zie: Tent. cat. Nieuwe Kunst rond 1900, Den Haag, Gemeentemuseum 1960/61, nr. 286, met afb.).

Herk.: Verz. mevrouw J. E. Westendorp-Osieck te Amsterdam. Geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop, 1970.

Afb. 43. Wandbord van aardewerk, veelkleurig beschilderd met bloemmotieven.

Diam. 38,3 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1888, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, den Haag, D, Moite (?).

Herk.: als afb. 42.

Afb. 44. Wandbord van aardewerk, veelkleurig beschilderd met bloemmotieven.

Diam. 39,5 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1886, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, Haag, B.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 45. Wandbordje van aardewerk, veelkleurig beschilderd met een vogelmotief.

Diam. 22,8 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1887, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, den Haag, C en pijl.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 46. Vaasje met deksel, veelkleurig beschilderd met gestyleerde bloemmotieven.

H. 25,3 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1886, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, den Haag en B.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 47. Wandbordje van aardewerk, felblauwe fond, met veelkleurige ornamenten.

Diam. 22,2 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1887, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: WG, den Haag, C en pijl.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 48. Wandbord van aardewerk, veelkleurig beschilderd met bloemmotief.

Diam. 37,5 cm.

Gouda, Plateelbakkerij ZUID HOLLAND, ca. 1910. Gemerkt: 7/333, Zuid Holland, het fabrieksmerk, P. FT en Gouda.

Herk.: Veil. Mak van Waay, Amsterdam 27/2-11/3-1968, nr. 1485. Aankoop 1968.

Afb. 49. JOZEF MENDES DA COSTA (1863-1939).

Eend van steengoed, beschilderd in blauw en bruin. Gemerkt met monogram en gedateerd 1900.

H. 11 cm, Br. 18,3 cm.

Opn.: Een ander exemplaar is in het Museum Boymans-van Beuningen te Rotterdam.

Litt.: Bulletin Museum Boymans 7 (1956), blz. 59, afb. 23 (ex. in Rotterdam).

Herk.: Mevrouw B. J. C. den Tex-van Dorp te Baarn. Aankoop 1967.

Afb. 50. Vaasje van aardewerk, versierd met geometrische ornamenten in bruin op groene glazuur.

H. 14,3 cm.

Leiderdorp, W. C. BROUWER (1877-1933), 1905. Gemerkt: 9/0/monogram /5/46/Holland.

Herk.: Kunsthandel I. Vos te Amsterdam. Aankoop 1967.

Afb. 51. Grote vaas van porselein, veelkleurig beschilderd met lelies (model 112).

H. 59 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1900. Gemerkt: Rozenburg, ooievaar, den Haag, bij (= 1900), werkordernr. 568 en monogram JS (J. Schellink). *Herk.:* Veil. Van Marle & Bignell, den Haag 6/9-6-1967, nr. 744. Aankoop 1967.

Afb. 52. Vaasje met twee oren van porselein, beschilderd in paars, groen en roodbruin met seringen en een spin in zijn web (model 105).

H. 28 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1902. Gemerkt: Rozenburg, ooievaar, den Haag, zon (= 1902), werkordernr. 1345 en monogram JS (J. Schellink). *Herk.:* Kunsthandel E. van Dam te Rotterdam. Aankoop 1968.

Afb. 53. Drie serviesdelen: een theepot, een melkkan en een suikerpot. Veelkleurig beschilderd met papavers (modellen 102, 104, 103).

H. 17,5; 14,7 en 7,4 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1903. Gemerkt: Rozenburg, ooievaar, den Haag, ster (= 1903), werkordernr. 815 en RS (= R. Sterken); in reliëf 102 (theepot) en 103 (suikerpot).

Herk.: Kunsthandel I. Vos te Amsterdam. Aankoop 1969.

Afb. 54. Bordje van porselein, veelkleurig beschilderd met bloem- en bladmotieven.
Diam. 20,3 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1899.
Gemerkt: Rozenburg, ooievaar, den Haag, anker (= 1899), werkordernr. 315 en monogram JS (J. Schellink).

Herk.: Kunsthandel I. Vos te Amsterdam. Aankoop 1968.

Afb. 55. Vaasje van porselein, veelkleurig beschilderd met bloemmotieven en twee papegaaien (model 232).

H. 14,3 cm.

Den Haag, ROZENBURG, 1904.
Gemerkt: Rozenburg, ooievaar, den Haag, vlag (= 1904), werkordernr. 158 en RS (R. Sterken).
Herk.: Veil. Venduhuis der Notarissen, Pulchri Studio, Den Haag 7/8-11-1967, nr. 716. Aankoop 1967.

Afb. 56. Hoge vaas van aardewerk, versierd met gestyleerde liervogels in wit en blauw op geelbruine fond.

H. 40 cm.

Amsterdam, Fayence-fabriek AMSTELHOEK, ontwerp van C. J. VAN DER HOEF (1875-1933), ca. 1900. Gemerkt met monogram AH en een ruit met kruis, beide ingegrift.

Opn.: Een tweede exemplaar bezit het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Litt.: L. Gans, *Nieuwe Kunst*, Utrecht 1966, afb. 255 (ons ex.).
Herk.: als afb. 42.

Afb. 57. Bolle pot van aardewerk, versierd met een fries van herten in wit ingelegd in de geelbruine fond.
H. 23 cm, Diam. 32 cm.

Amsterdam, Fayence-fabriek AMSTELHOEK, ontwerp van C. J. VAN DER HOEF (1875-1933), 1905. Gemerkt met fabrieksstempel in zwart en ingegrift een driehoek, Z en 23/8-05.

Herk.: Veil. Mak van Waay, Amsterdam 29/9-13/10-1970, nr. 1355, met afb. Aankoop 1971.

Afb. 58. Vaas van aardewerk, beschilderd in geel, groen, geelbruin

en zwart met grillig ornament.

Eén van een paar.

H. 20,5 cm.

Arnhem, Plateelbakkerij RAM, 1925, ontwerp TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt met fabrieksstempel, 29/D en schildersmerk; ingegrift 29.

Herk.: Veil. Mak van Waay, Amsterdam 23/2-10/3-1971, nr. 1300. Aankoop 1971.

Afb. 59. Vaas van aardewerk, beschilderd in geelbruin, zwart en bruin met decor 'Spichtig'. Eén van een paar.
H. 22,3 cm.

Arnhem, Plateelbakkerij RAM, 1925, ontwerp TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt met fabrieksstempel, 7/D, 'Spichtig' en schildersmerk BL; ingegrift 4.

Herk.: Veil. Mak van Waay, Amsterdam 23/2-10/3-1971, nr. 1303. Aankoop 1971.

Afb. 60. Vaas van aardewerk, veelkleurig beschilderd met het decor 'Tweeling'.

H. 26 cm.

Arnhem, Plateelbakkerij RAM, ca. 1922, ontwerp TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: Ram, Arnhem, schildersmerk, Dec. Tweeling, 14 en ingegrift 14.

Herk.: Th. P. Schlichting te Amsterdam. Aankoop 1967.

Afb. 61. Twee vazen van aardewerk, veelkleurig beschilderd; de rechter vaas niet geglazuurd en op nieuw gebakken.

H. 26 cm.

Arnhem, Plateelbakkerij RAM, ca. 1922, ontwerp van TH. A. C. COLENBRANDER (1841-1930). Gemerkt: linker vaas: Arnhem, Holland, Ram, patr. Tulpen, AK, B20 en ingegrift 20; rechter vaas: met potlood: 'Weelde' en ingegrift 19.

Opn.: De rechter vaas behoort tot een collectie van zeven onafgewerkte stukken in het museum. Zij zijn afkomstig uit de fabrieksvoorraad, die in 1958 onder een aantal musea werd verdeeld.

Herk.: linker vaas, mevrouw B. J. C. den Tex-van Dorp te Baarn. Aankoop 1967; rechter vaas, Dienst voor 's Rijks Verspreide Kunstvoorwerpen te Den Haag, 1969.

Afb. 62. Tegeltabelau, bestaande uit drie tegels, veelkleurig beschilderd met kraanvogels en akleien.

45,3 × 15 cm.

Amsterdam, Tegelbakkerij Lotus, ontw. LAMBERTUS NIENHUIS (1873-1960), 1896-1900/I. Gesigineerd met monogram LN. Tegels geleverd door Boch Frères, La Louvière.

Opn.: Een tweede tableau in de verzameling met vissen in wier, eveneens van Nienhuis, is geschilderd op tegels, geleverd door Craven Dunnill & Co in Shropshire, Engeland.

Herk.: Mevrouw M. S. Bianchi-Kubatz te Amsterdam (veil. Brandt, Amsterdam 10/16-11-1970, nr. 1034). Aankoop 1971.

Afb. 63. Vaas van steengoed, versierd met witte, blauwe en rode glazuren.

H. 26 cm.

Birkerød (Denemarken), CHRISTIAN JOACHIM (Petersen) (1870-1943), 1906. Gemerkt: Joachim P 1906 in blauw; ingegrift: Birkerød en monogram (?) en 1904.

Opn.: Joachim Petersen was van 1922 tot 1933 artistiek leider van de Kon. porseleinfabriek te Kopenhagen.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 64. Vaasje van steengoed, bedekt met donkerbruine glazuur, waaroverheen een lichtere afdrupende glazuur is aangebracht.

H. 20,5 cm.

Choisy-le-Roi, EMILE LENOBLE (1875-1940), ca. 1910. Gemerkt met ingedrukt stempel bestaande uit de letters Le in cirkel.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 65. Grote vaas van steengoed met drie oren, versierd met een rode glazuur op een geel fond.
H. 88 cm.

Bourg-la-Reine, PIERRE-ADRIEN DALPAYRAT (1844-1910), ca. 1895. Gemerkt aan voetrand met ingedrukt merk: kogel met vlammen.

Opn.: Een vaasje van gelijk model verwierven de Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel in 1894.

Litt.: *Miscellanea*, Dr. Heuser

& Co, Hamburg I (1969), nr. 10, met afb.

Herk.: Kunsthandel Dr. Heuser & Co te Hamburg. Aankoop 1970.

Afb. 66. Vaas van steengoed, versierd met blauwe kristalglazuur op lichtbruine fond.

H. 33,3 cm.

Bourg-la-Reine, PIERRE-ADRIEN DALPAYRAT (1844-1910), ca. 1890-93. Gemerkt: 1008, Dalpayrat (ingegrift) en 31 in rood.

Opm.: Een dergelijke vaas is afgebeeld in *Miscellanea*, Dr. Heuser & Co, Hamburg 4 (1971), nr. 11.

Herk.: Kunsthandel Dr. Heuser & Co te Hamburg. Aankoop 1970.

Afb. 67. Vaasje van steengoed met rode glazuur.

H. 8,5 cm (10 cm met dekseltje).

Sokkel 13,8 × 10,2 cm.

HENRY SIMMEN (1880-?). Gemerkt: H. Sim (ingegrift).

Opm.: Het houten dekseltje en de houten sokkel zijn vervaardigd door de Japanse vrouw van Simmen, mevrouw O'Kin Simmen.

Herk.: als afb. 42.

Afb. 68. Grote vaas van steengoed, beschilderd o.a. in goud- en zilverluster met vissen zwemmend door wier, op rode fond.

H. 58 cm.

Golfe Juan, CLÉMENT MASSIER (1845-1917), ca. 1900. Gemerkt: Clement.Massier Golfe. Juan AM in zilverluster; ingestempeld idem en ingegrift 2.

Opm.: Bij de voetrand staat op de vaaswand: M. Alexandre; de naam van de man voor wie de vaas bestemd was of de ontwerper van het decor?

Herk.: Veil. Mak van Waay, Amsterdam 25/5-10/6-1971, nr. 1255. Aankoop 1972.

Afb. 69. Vaasje van porselein, met in pâte-sur-pâte techniek roze bloemen (klaprozen) op lichtblauwe fond.

H. 17,5 cm.

MEISSEN, 1897, ontwerp van JULIUS KONRAD HENTSCHEL (1872-1907). Gemerkt met gekruiste zwaarden in ondergl. blauw en ingegrift: 20/Q 200/(192/55).

Opm.: In het depot van de fabriek te Meissen bevinden zich drie

vaasjes van gelijke vorm: twee met glazuurproeven en één versierd, echter anders dan het hier afgebeelde stuk.

Herk.: Kunsthandel Dr. Heuser & Co te Hamburg. Aankoop 1970.

Afb. 70. Vaasje van porselein, beschilderd in goud met bebladerde takken en gele vruchtjes (emaildruppels in reliëf, op gouden ondergrond).

H. 22,8 cm.

BERLIJN, 1909. Gemerkt: scepter in ondergl. blauw, rijksappel met KPM in rood, 147/322 en 43 in zwart; ingegrift 1 (= 1909).

Herk.: Kunsthandel Von Schack te Wiesbaden. Aankoop 1971.

Afb. 71. Grote achthoekige vaas van porselein op verguld bronzen voet. Beschilderd met clematis (bosrank) en distel op beige fond.

H. 103,5 cm.

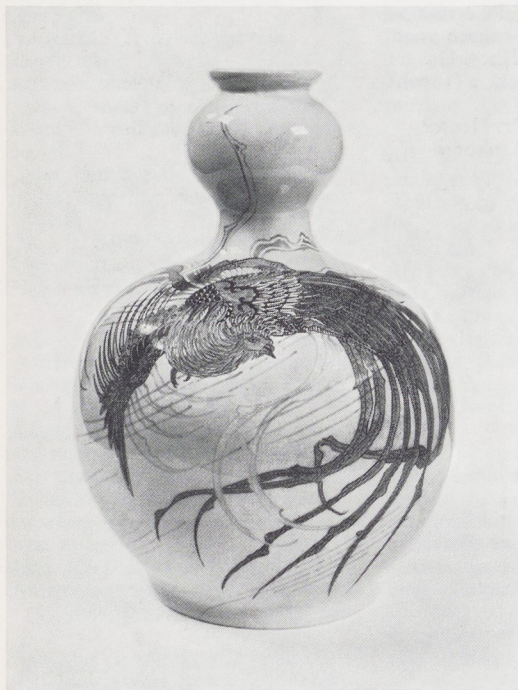
SÈVRES, 1908, beschilderd door LÉONARD GÉBLEUX. Gemerkt in de hals met merk S 1908 in driehoek (fabricage) en het merk 'décoré à Sèvres 1908' (beschildering). In het blauwe ornament onderaan het merk GL voor Gébleux.

Opm.: Een in vorm gelijke vaas uit 1907 met gelijke bronzen voet is afgebeeld in *Miscellanea*, Dr. Heuser & Co, Hamburg 2 (1970), nr. 16.

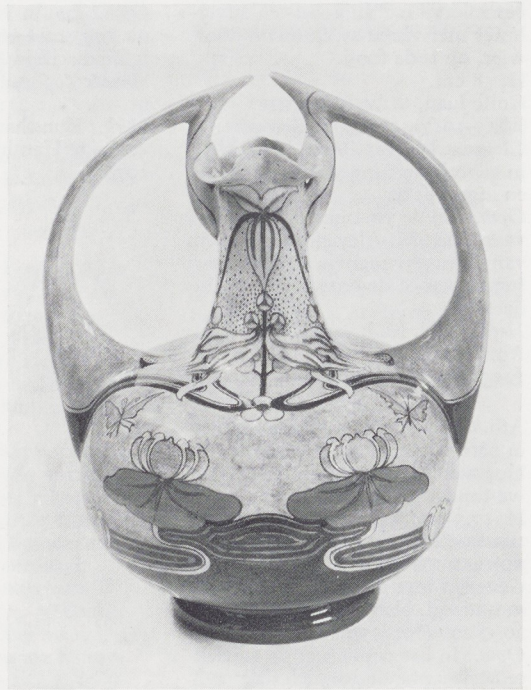
Herk.: Kunsthandel Dr. Heuser & Co te Hamburg. Aankoop 1970.

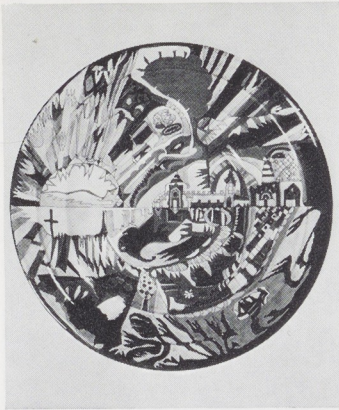
Afb. 39

Afb. 40

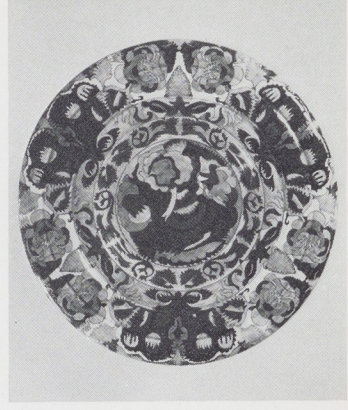
Afb. 41

Afb. 42

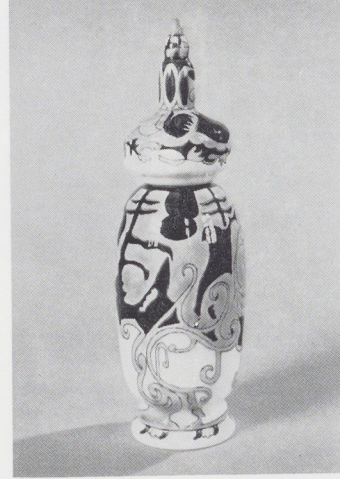
Afb. 43

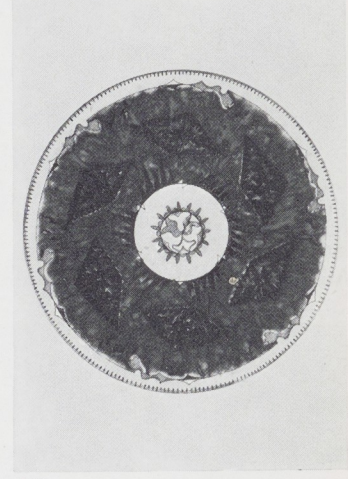
Afb. 44

Afb. 45

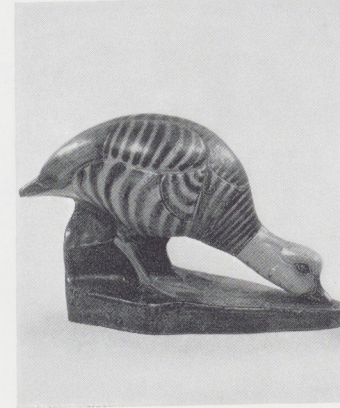
Afb. 46

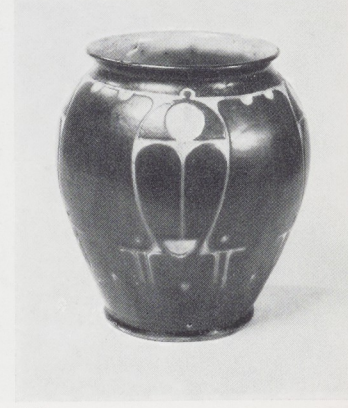
Afb. 47

Afb. 48

Afb. 49

Afb. 50

Afb. 51

Afb. 52

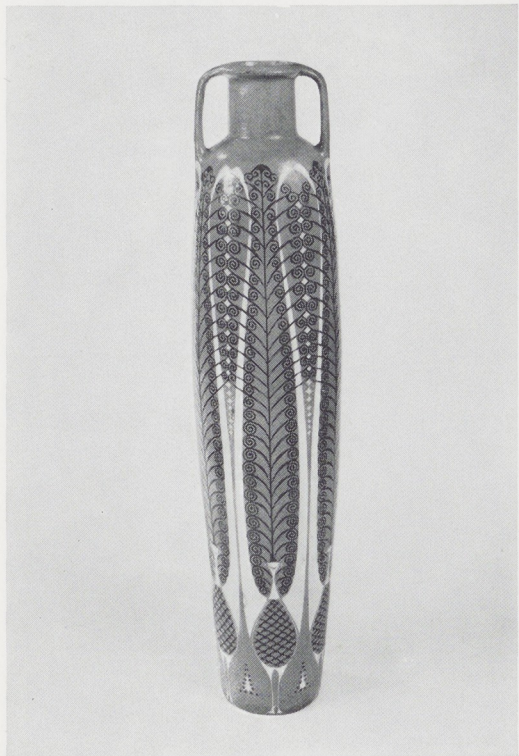
Afb. 53

Afb. 54

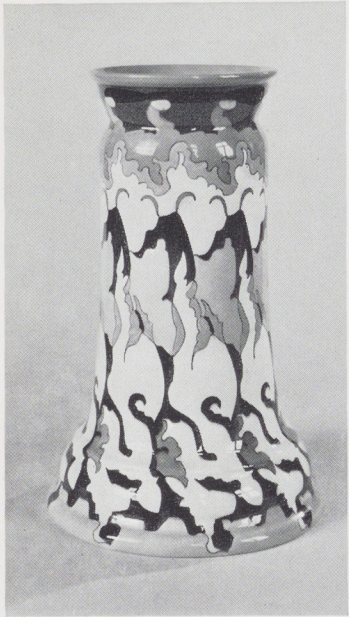
Afb. 55

Afb. 56

Afb. 57

Afb. 58

Afb. 59

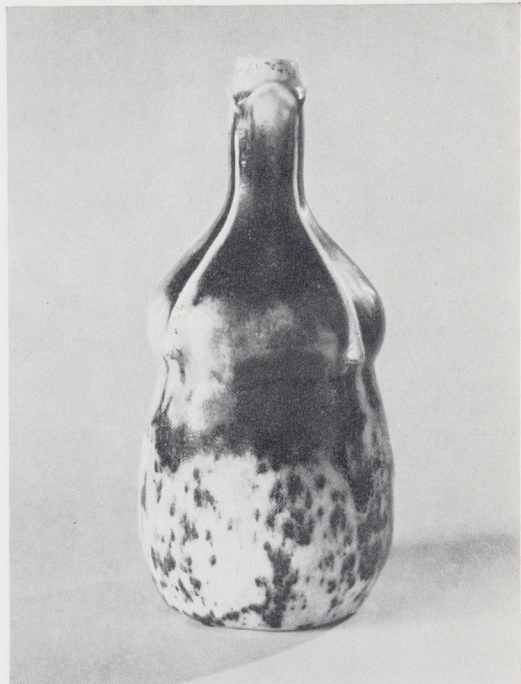
Afb. 60

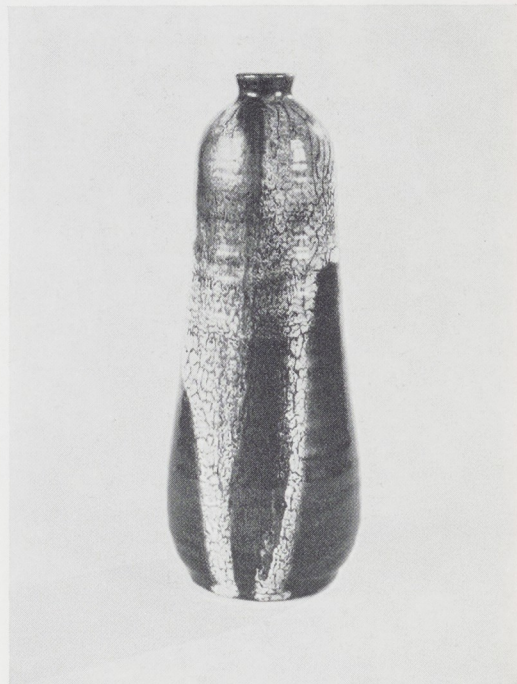
Afb. 61

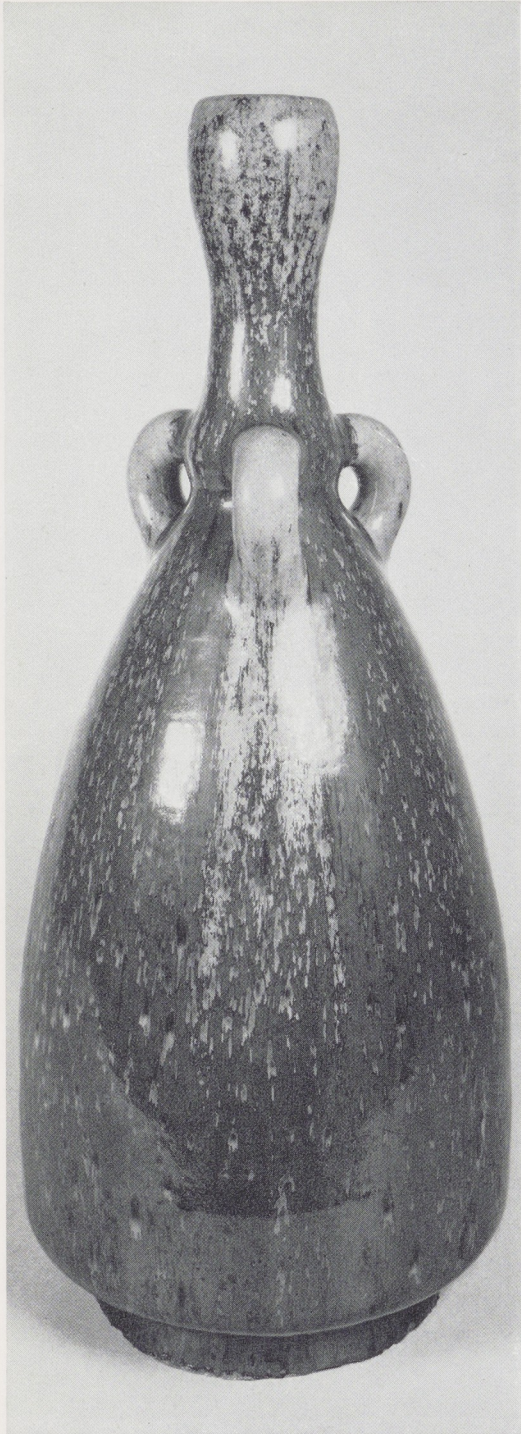
Afb. 62

Afb. 63

Afb. 64

Afb. 65

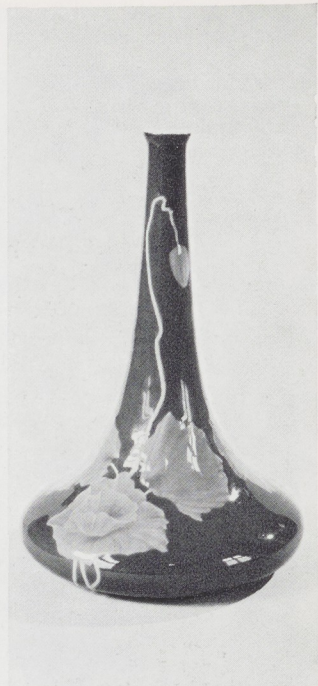
Afb. 66

Afb. 67

Afb. 68

Afb. 69

Afb. 70

Afb. 71

Glas

De Art Nouveau glas-verzameling telt nog slechts een tiental stukken. Werk van de grote glaskunstenaar Emile Gallé is er niet onder, daar wij van hem nog geen glas van de hoogste kwaliteit konden vinden. Wel vindt met werk van Legras (afb. 73), van Daum (afb. 74) en van Majorelle, uitgevoerd door Daum (afb. 72). Verder twee glazen (afb. 77/78) van de grote ontwerper René Lalique, die ook met sieraden in de verzameling is vertegenwoordigd (afb. 33, 34). Ook de grote Amerikaanse glasontwerper Tiffany ontbreekt nog. Zijn afwezigheid wordt echter goed gemaakt door een aantal Boheemse navolgingen, waaronder twee fraaie Loetz gesigneerde.

A. L. DEN BLAAUWEN